

Verslag naamgevingscommissie GNL

Inleiding

In januari 2017 hebben de gemeenteraden van Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal besloten dat de inwoners de naam mogen bepalen van de nieuwe gemeente. In januari is het proces gestart met een oproep van de drie GNL-gemeenten aan de inwoners om namen voor te dragen voor de nieuwe gemeente. Dat heeft geresulteerd in ongeveer 900 namen. Niet allemaal uniek; er zaten heel wat dubbele namen en verbasteringen tussen. Na het filteren van alle dubbele namen bleven er maar liefst 560 unieke namen over. Dat is een ongekend groot aantal namen.

Het is de taak van de naamgevingscommissie om uit alle inzendingen van de inwoners drie gemeentenamen te selecteren. De inwoners kiezen vervolgens uit deze drie namen in een stemronde de definitieve nieuwe gemeentenaam.

Voor de selectie waren twee regels meegegeven aan de commissie:

- de bestaande gemeentenamen zijn uitgesloten;
- de populariteit van de namen speelt geen rol.

Dit verslag gaat in op de samenstelling van de commissie, de werkwijze en de overwegingen van de commissie om te komen tot de drie voorgedragen namen.

We begrijpen dat alle mensen die een naam hebben ingestuurd heel graag willen weten waarom er niet voor hun naam is gekozen en wat de motivatie is voor de namen die wel zijn gekozen. Omdat er zoveel inzendingen zijn is het niet mogelijk om dit voor elke ingezonden naam te doen. In dit verslag leggen we in grote lijnen uit hoe het keuzeprocess is verlopen en wat de belangrijkste motieven zijn voor de gemaakte keuzes.

De commissie

De naamgevingscommissie bestond in eerste instantie uit negen personen. Een van de deelnemers was kort van te voren onverhoopt verhinderd voor de vergadering. De selectie en beoordeling is daarom gedaan door acht personen. Alle deelnemers zijn bewoners uit de drie fusiegemeenten. De commissieleden hebben verschillende achtergronden:

- Historie
- Bedrijfsleven
- Recreatie en Toerisme
- Cultuur
- Jongeren

De naamgevingscommissie heeft een onafhankelijke externe voorzitter. Deze voorzitter bewaakt het proces, de kwaliteit van de argumentatie (consistentie, transparantie, volledigheid) en is verantwoordelijk voor de rapportage richting stuurgroep en openbaarmaking daarvan.

De commissie wordt ambtelijk ondersteund vanuit de projectgroep Communicatie.

De leden van de naamgevingscommissie zijn:

De heer B. van Kessel

De heer K. van Koppen

De heer A. Vink

Mevrouw A. van Dedem

Mevrouw T. van Noord

Mevrouw A. Tromp

De heer J. van Ekeren

De heer J. W. Ruyten

Werkwijze naamgevingscommissie

Het is een enorme opgave om uit 560 unieke namen er drie te selecteren, waarbij het doel is om alle 560 namen te bespreken en te beoordelen. Om dat mogelijk te maken zijn een aantal voorbereidingen gedaan.

De namen zijn gerubriceerd in 7 rubrieken om de lijst overzichtelijker te maken.

Drie dagen voor de bijeenkomst hebben de leden van de commissie alle namen ontvangen met de vraag om 10 persoonlijke favorieten te kiezen en de keuze te motiveren. Voor deze eerste keuze van de persoonlijke favorieten golden alleen de van te voren meegegeven criteria: de bestaande gemeentenamen zijn uitgesloten en de populariteit van de namen speelt geen rol.

De voorzitter heeft voor de avond zelf beschreven op welke manier de commissie stap voor stap de selectie gaat uitvoeren. De commissie start met bepalen van de keuzecriteria.

De ingezonden namen

De circa 900 inzendingen zijn gerubriceerd in verschillende rubrieken.

1. Historische namen (aantal: 42)

De ingezonden namen zijn gebaseerd op de Romeinse geschiedenis (Batavenland, Batavorum, Caspingium, Vacalisland, ect), de oude naam voor de Betuwe (Batouwe), de Hertog van Gelre (groot Gelre), de Hollandse waterlinie (De Linie) of verwijzen naar de vele kastelen en landgoederen in het gebied (Castella, Marienwaardt).

2. Combinaties huidige namen (aantal 76)

Deze inzendingen waren het resultaat van het spelen met letter- en lettergreepcombinaties ontleend aan de namen van de drie gemeenten: bijvoorbeeld Gelderlinge, Genewaal, Gelderneerling, Belingwa, Gelderrijnsewaal, Gelingrijn, Lingelrijn, etc. In deze categorie zijn ook veel inzendingen die gebruik maken van de bestaande gemeentenamen, maar dan vaak met een toevoeging, Bijvoorbeeld Groot Geldermalsen, Groot Lingewaal. De naam Lingewaal komt ook meerdere keren voor. Het gebied ligt

immers tussen de Linge en de Waal. Omdat dit een bestaande naam is, valt deze dus bij voorbaat af.

3. Geografische namen (aantal 577)

Dit is de grootste rubriek. Meer dan de helft van de inzendingen zijn gebaseerd op de geografie.

Vaak is de Betuwe het uitgangspunt voor de naam (Betuwaard, Betuwewaard, Betuwe Poort, Betuwestad, Betuwestroom, Betuweland, Betuwerand, Betuwe west, West Betuwe, Betuwedelta, Betuws Bloei etc.).

Een ander belangrijk uitgangspunt zijn de rivieren de Waal en de Linge (Beneden Linge, Beneden Waal, Boven Waal, De Lingebrug, Rivierenland, Land van Waal en Linge, Linge en Waal, Lingeborgh, Waal en Linge, Lingeland, Lingestreek, Tweestromenland, Waallinge, Lingewaal, De Dreven, Meander, etc.).

Ook veel namen hebben Gelderland of Gelre als inspiratie (West Gelre, Gelderwaarden, Gelrestede, Gelrewaard, Gelrestate, Gelders Glorie, Gelderse stromen, Gelderwaal, Gelderhoek, etc.).

In de laatste subcategorie zijn de zo typerende waarden, dijken, wielen en polders de inspiratie voor de naam (De Waarden, Dijkgaarden, Dijkenland, Gelderwaard, Gelredonk, Wiel en aard, Wielrijk, Polderland, etc.).

4. Namen met drie (aantal 15)

De drie gemeenten die samen een gemeente worden zijn de bron voor namen als Drieling, Drieluik, Driepolder, De Driesprong, Driegaard, Drierivieren of Batadrie.

5. Flora- en fauna namen (aantal 134)

Namen geïnspireerd op de fruitteelt met zijn prachtige bloesem ontbreken natuurlijk niet. Heel kenmerkend voor het landschap van de drie gemeenten. Er zijn vele variaties op het thema 'Bloesem' (Bloesemboogert, Bloesemland, Bloesemwaard, Bloesemstreek, Bloesemhoek), het thema 'Fruit' (De Fruitstroom, Fruiterij, Fruitgaard, Fruitgelder, Fruithaert, Fruitdal, Fruitmalsen, Appelland, Hof van Ooft, Kerpera ofwel kersen, peren en appels, etc) en het thema 'Groen' (Groenelande, Groenhart, Groenblad, etc).

6. Huidige kernen (aantal 14)

14 inzendingen stellen een naam van een van de bestaande kernen voor als nieuwe naam: Deil (is landelijk bekend), Asperen (historie, stadsrechten), Gellicum (het oudste en kleinste dorp), Waardenburg (historisch en centraal gelegen).

7. Overige namen (aantal 29)

De overige inzendingen kenmerkten zich door een enorme variëteit: Radarland, Collier, Damvanlsselt, Dorpschoop, Geldropolis, Reinoudland, Onderlinge, Steengaarden, Het land van Jan Klaassen. Ook deze namen heeft de commissie stuk voor stuk bekeken en beoordeeld.

Bepalen criteria voor de selectie

Er zijn 560 unieke namen ingediend. Het is interessant om te weten hoe plaatsnamen in de loop van de tijd tot stand zijn gekomen en welke overwegingen een rol speelden en spelen.

Zo kunnen plaatsnamen worden gegeven door bewoners zelf, of juist door mensen van buiten. Soms verwijst een plaatsnaam naar een plaats elders en soms juist naar geografische eigenschappen van het gebied zelf. Al sinds heel lang geleden speelde zelfs marketing en PR een rol: hoe laten we de naam zo klinken dat mensen van buiten graag komen en er zich hopelijk vestigen? Door bij de selectie van de namen ook met deze zaken rekening te houden, draagt de commissie bij aan de toekomstbestendigheid van de naam – of onderdelen ervan, want ook namen veranderen.

Om een keuze te kunnen maken uit zoveel namen start de commissie met het gezamenlijk bepalen van de selectiecriteria. De motivatie voor de persoonlijke favorieten geeft hierbij goede input. Alle commissieleden hebben bij het selecteren van hun favoriete namen nagedacht over waarom niet en waarom juist wel ze zijn gekomen tot hun keuze.

De commissie start met de afbakening van het veld: Waaraan moet een nieuwe naam beslist niet voldoen? Denk hierbij aan: geen onzinnamen, geen woordspelingen, geen dialect of vreemde taal, de naam mag niet lastig uit te spreken zijn, mag niet al te lang zijn, mag geen negatieve associaties oproepen, mag geen doublure zijn van een plaatsnaam elders in Nederland en verder: niet suffig, niet te weinig specifiek of te weinig karakteristiek, te weinig onderscheidend en geen prominente nadruk leggen op wat de nieuwe gemeente niet is.

Waaraan dan wel?

De naam moet de afzonderlijke gemeenten verbinden; vaak zal er sprake zijn van een gemeenschappelijk historische of geografisch element. De naam moet een uitstraling hebben die past bij het (gewenste) karakter van de nieuwe gemeente en het is zeker een pluspunt als de naam iets weergeeft van de geografische ligging: de buitenwereld heeft dan al vast een vermoeden in welk landsdeel de gemeente gezocht moet worden. Daarnaast is de naam bij voorkeur markant en dus gemakkelijk te onthouden en moet hij bovendien goed en aangenaam in het gehoor liggen. En verder: een positieve uitstraling hebben, toekomstbestendig en vertrouwd zijn.

De eerste ronde: Persoonlijke keuze van de favorieten en motivatie

Ieder commissielid licht in de commissie toe welke namen behoren tot zijn of haar persoonlijke top 10 en waarom. Ieder lid van de commissie heeft een andere achtergrond en het belangrijkste doel van deze ronde is het met elkaar delen van de motivatie voor de favoriete namen.

Dat leidt tot de volgende namen in alfabetische volgorde:

Geografische namen			
Benedenwaal	Betuwezoom	Land van Waal en Linge	Rivierenwaard
Betuwe West	Boven Waal	Lingerijk	Tielerwaard
Betuwe Zuidwest	Gelderlinge	Lingerijn	Tweestromenland
Betuwedijk	Gelders Glorie	Lingestreek	Waal en Linge
Betuwegaard	Gelders Laagland	Lingewaalland	Waalinge

Betuweland	Gelders Waarden	Midden Betuwe	Waallinge
Betuwepoort	GNL Rivierenland	Neder Waal	Waallingerwaard
Betuwewaard	Groot Gelre	Nederlinge	West Betuwe (3 varianten)
Betuwewaarden	Betuwse Heerlijkheden	Rivierenland	West Rivierenland

Namen met een 3	Flora en Fauna	Historische namen	Combinaties van huidige namen	Huidige kernen	Overige namen
	Linge Fruithof	Teisterbant		Nieuw Lingewaal	
				Groot Lingewaal	
				Groot Geldermalsen	

De tweede ronde: doorlopen alle namen uit alle categorieën

Het doel van deze ronde is gezamenlijk alle namen doorlopen om te beoordelen of er namen moeten worden toegevoegd aan de lijst met favoriete namen.

Het valt direct op dat de favoriete namen van de commissieleden vooral uit de categorie geografische namen komen en dat uit meerdere categorieën geen namen zijn voorgedragen. In deze ronde bespreken we met elkaar wat de reden is dat er uit sommige categorieën geen namen zijn geselecteerd.

Flora en Fauna-namen:

De commissie vindt dat de nieuwe gemeente meer is dan alleen bloesem, fruit of appel en peer. Logistiek is bijvoorbeeld ook belangrijk in de drie gemeenten. Een naam moet recht doen aan alle activiteiten en kenmerken. De namen uit deze categorie vallen om deze reden allemaal af. Ondanks dat er zeer mooie en aantrekkelijke namen tussen zitten.

De commissie besluit dat om deze reden de naam Linge Fruithof niet op de lijst met favorieten kan blijven staan.

Huidige kernen-namen:

De opdracht was dat de huidige gemeentenamen niet zouden worden voorgedragen en namen als Waardenburg, Deil of Gellicum duiden op een te eng (klein) gebied en dekken dus niet de lading van de drie gemeenten.

De commissie vindt dat de namen Groot Lingewaal, Nieuw Lingewaal, en Groot Geldermalsen horen in de categorie bestaande namen. Ze worden geassocieerd met de huidige gemeenten. De commissie geeft aan dat het niet de bedoeling is een van de drie gemeenten 'voor te trekken' of belangrijker te vinden. Daarnaast wil men het liefst niemand voor het hoofd stoten. Deze namen vallen af.

Historische namen:

Historie is een belangrijke bindende factor, dus de ingediende namen zijn zeker interessant. Teisterbant komt voor in de lijst met favorieten, maar bij nader inzien vindt de commissie deze naam te lastig te spellen (lange 'ij' of korte 'ei') en mensen die minder bekend zijn met de geschiedenis of mensen van buiten de gemeente zullen de herkomst van de naam vaak niet kennen. De commissie besluit dat om deze reden de naam afvalt.

Batauwe: veel mensen zeker van buiten de gemeente zullen deze naam niet direct kunnen plaatsen. De naam wordt ook al gebruikt in veel uitingen (sport). Bovendien verwacht de commissie spelproblemen. Namen die al te zeer naar een specifieke periode verwijzen vindt de commissie niet representatief.

De Linie is niet specifiek genoeg voor het hele grondgebied van de nieuwe gemeente, terwijl verwijzingen naar Gelre weer op een veel te groot gebied duiden. De verwijzing naar Batavieren doet onvoldoende recht doen aan de diversiteit in de gemeenten.

Namen met een 3:

De namen zijn origineel en vindingrijk. De commissie was onder de indruk. Toch vindt zij dat deze namen onvoldoende de lading dekken en niet toekomstgericht zijn: wie herinnert zich straks nog waar die drie vandaan komt, en wat als er in de toekomst nog eens gefuseerd wordt?

Overige namen:

Enkele namen hebben een negatieve uitstraling, maar er zitten heel creatieve vondsten tussen. Nadat de commissie nog een keer alle namen in deze categorie bekeken heeft, besluit ze dat de namen niet op de favorietenlijst komen.

Na het doornemen van alle namen van de verschillende categorieën zijn er geen namen bijgekomen op de lijst van favorieten, maar wel een aantal afgevallen: Linge Fruithof, Groot Lingewaal, Nieuw Lingewaal, Groot Geldermalsen en Teisterbant.

De derde ronde: oordeel over de overgebleven favorieten

Alle overgebleven namen vallen in de categorie 'Geografische' namen. Deze zijn weer in te delen in een aantal subcategorieën.

De namen worden stuk voor stuk door de commissie besproken en beoordeeld. De naam wordt een aantal keren hard op voorgelezen om te bepalen of hij goed uit te spreken is.

De beoordeling per subcategorie:

Namen gebaseerd op één van de rivieren (Waal of Linge)

Benedenwaal, Boven Waal, Lingerijk, Lingerijn, Gelderlinge, Lingestreek, Nederwaal, Nederlinge.

Een van de criteria was dat de nieuwe naam de afzonderlijke gemeenten moet verbinden. Beide rivieren zijn belangrijk voor de nieuwe gemeente. Als de naam één van de rivieren als uitgangspunt heeft voldoet de naam niet aan het criterium. De commissie is het met elkaar eens dat deze categorie in zijn geheel om deze reden niet de voorkeur heeft. Bij de volgende namen worden nog de aanvullende punten genoemd:

Nederwaal	Lijkt teveel op Beneden Leeuwen, Neder-Betuwe etc.
Bovenwaal	Lijkt teveel op Beneden Leeuwen, Neder-Betuwe etc.
Neder Linge	Naamdelen horen niet bij elkaar – het klinkt niet logisch in de oren. Bij ‘Neder’ merken enkele leden op wat negativiteit te voelen.
Neder Waal	Kan ook de andere oever van de rivier zijn. Zelfde opmerkingen over Neder.

Namen gebaseerd op beide rivieren (Waal en Linge)

Land van Waal en Linge, Lingewaalland, Waallinge, Waalinge, Waal en Linge, Rivierenland, GNL Rivierenland, West Rivierenland, Rivierenwaard, Tweestromenland.

Voor de namen met ‘Rivieren’ en ‘Tweestromen’ is de commissie van mening dat dit een groter gebied aanduidt dan het gebied van de drie gemeenten. De naam geeft minder goed de geografische ligging aan. Dit geldt niet voor West Rivierenland, maar de aanduiding ‘West Betuwe’ heeft dan toch de voorkeur. Deze is meer specifiek.

De namen met ‘Rivieren’ vallen af.

De commissie is gecharmeerd van namen met zowel ‘Waal’ als ‘Linge’ in de naam.

De beoordeling van deze namen is:

Waallinge Naam is lastig uit te spreken. Spelling is onduidelijk (een ‘L’ of twee L’).

Waalinge Naam is lastig uit te spreken en te benoemen. Spelling is onduidelijk.

Lingewaalland Naam is mooi, maar ook lastig uit te spreken. Waar leg je de klemtoon?

‘Land van Waal en Linge’ en ‘Waal en Linge’ blijven over en zijn geschikte namen. De commissie heeft haar voorkeur voor Waal en Linge. Deze naam is kort en krachtig.

Namen met Betuwe

Betuwe West, Betuwe zuidwest, Betuwedijk, Betuwegaard, Betuweland, Betuwepoort, Betuwewaard, Betuwewaarden, Betuwezoom, Betuwse heerlijkheden, Midden Betuwe, West Betuwe (drie varianten: aan elkaar of los, met of zonder tussenstreepje).

De commissie is unaniem van mening dat namen gebaseerd op ‘Betuwe’ het beste geografisch het gebied aangeven. Als zij antwoord moeten geven op de vraag, ‘waar woon je?’ is het antwoord altijd ‘in de Betuwe’.

De commissie bespreekt de namen in de subcategorie.

Betuwegaard Teveel op landbouw gericht; gemeente is meer dan dat.

Betuwezoom Lijkt teveel op Veluwezoom. Zoom betekent rand en we zitten niet aan de rand.

Midden Betuwe De gemeenten liggen niet in het midden, maar in het westen
Betuwse heerlijkheden Deze naam verwijst weer teveel naar de tuinbouw. Het dekt niet voldoende alle economische sectoren.

Betuwe zuidwest ook het noordwestelijke stukje van de Betuwe behoort tot het grondgebied.

Alle andere namen in deze categorie zijn goede namen voor de nieuwe gemeente.

De commissie vergelijkt de verschillende namen. Betuwewaard is beter dan Betuwewaarden (korter). Betuwewaard vindt de commissie mooier klinken dan Betuwegaard. Betuwewaard is makkelijker uit te spreken. Namen met 'West' en 'Betuwe' hebben de voorkeur boven Betuwedijk, Betuweland en Betuwe poort. Het geeft specifiek de plek aan.

De commissie bespreekt vervolgens welke naam met 'West' en 'Betuwe' het beste is. Ook de keuze tussen tussenstreepje of niet en aan elkaar of niet levert discussie op. Unaniem spreekt de commissie de voorkeur uit voor West Betuwe.

De conclusie is dat West Betuwe en Betuwewaard zeer geschikte namen zijn voor de nieuwe gemeente.

Namen met Gelre of Gelderland

Groot Gelre, Gelders Glorie, Gelders Laagland, Gelders Waarden, Groot Gelre.

Verwijzingen naar Gelre of Gelderland duiden op een te groot gebied en hebben niet de voorkeur van de commissie.

Bij een aantal namen worden nog aanvullende opmerkingen gemaakt:

Gelders Laagland	Laag heeft een negatieve klank.
Gelders Glorie	Lijkt teveel op Gouda's Glorie.

De naam Tielerswaard is moeilijk onder een van de subcategorieën onder te brengen. Deze wordt apart behandeld.

Tielerswaard	De naam Tielerswaard klopt historisch wel, maar men denkt dan toch aan de gemeente Tiel. De nieuwe gemeente heeft niet direct een link met Tiel.
--------------	--

Keuze

Door de commissie wordt unaniem een voorkeur uitgesproken voor volgende drie namen in willekeurige volgorde:

- West Betuwe
- Waal en Linge
- Betuwewaard

Vierde ronde: reflectie

In deze stap heeft de commissie gereflecteerd op de gekozen namen. Zijn we het er allemaal mee eens? Kunnen we als voltallige commissie achter deze namen staan?

De namen klinken goed, geven het gebied aan, zijn goed uit te leggen en te schrijven.

West Betuwe

Geeft exact aan waar we wonen. Iedereen in Nederland weet waar we het over hebben.

Waal en Linge

In de naam komen beide rivieren voor, dat is beter dan een van de rivieren. De twee rivieren zijn belangrijk voor vele facetten van de drie gemeenten: de identiteit, het landschap, het toerisme, de landbouw en ook de industrie. Door de rivieren is er van oudsher in de gemeenten logistieke bedrijvigheid.

Betuwewaard

Een waard is een historische naam voor het vlakke land in het rivierengebied. Waarden zijn ontstaan onder invloed van rivieren en zijn geheel of gedeeltelijk daardoor omgeven. De waarden worden tegen deze waterlopen beschermd door rivierdijken. Streeknamen met 'waard' komen sinds de 12e eeuw voor in het Nederlandse rivierengebied.

De commissie staat unaniem achter de keuze voor deze drie namen.

01-05-2017

Renée Koning